

ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
2145

Na temelju članka 39. stavak 2. Zakona o vještacima ("Službene novine Federacije BiH", br. 49/05 i 38/08), po molbi "Euro Inspekta" d.o.o. Sarajevo, Društvo za kontrolu roba, tehnička ispitivanja i analize, ul. Hamdije Kreševljakovića 16, Sarajevo, federalni ministar pravde donosi

RJEŠENJE

Upisuje se "Euro Inspekt" d.o.o. Sarajevo, Društvo za kontrolu roba, tehnička ispitivanja i analize, u Imenik privrednih društava za obavljanje poslova vještačenja.

"Euro Inspekt" d.o.o. Sarajevo, Društvo za kontrolu roba, tehnička ispitivanja i analize, će se upisati u Imenik pravnih osoba za obavljanje poslova vještačenja pod rednim brojem 7.

Upis "Euro Inspekta" d.o.o. Sarajevo, Društvo za kontrolu roba, tehnička ispitivanja i analize, će biti objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 02-45-776/22

21. studenoga/novembra 2022. godine
Sarajevo

Ministar
Mato Jozić, v. r.

ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ВОДОПРИВРЕДЕ И
ШУМАРСТВА

2146

Na osnovu člana 25. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

ПРАВИЛНИК

О УТВРЂИВАЊУ ДОЗВОЉЕНИХ КОЛИЧИНА
ШТЕТНИХ И ОПАСНИХ МАТЕРИЈА У ЗЕМЉИШТУ
И МЕТОДЕ ЊИХОВОГ ИСПИТИВАЊА
ДИО ПРВИ - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.
(Предмет)

Овим се правилником утврђују материје које се сматрају онечишћивачима пољопривредног земљишта, њихове

дозвољене граничне вриједности у тлу, у муљу и свим производима из отпадних вода, органским и минералним ђубривима, побољшивачима тла, средствима за заштиту биља, те прописују мјере за спречавање онечишћења тла и методе утврђивања дозвољених количина штетних и опасних материја, мониторинг, те превенција, заштита и санација онечишћеног тла.

Члан 2.

(Позивање на Директиву Европске уније)

Овим правилником дјелимично се преузимају одредбе Директиве Вијећа од 12. децембра 1991. о заштити вода од онечишћења узрокованог нитратима из пољопривредних извора (91/676/ЕЕЗ) (СЛ Л 375, 31.12.1991., стр. 1) која је последњи пут измијењена Уредбом (ЕЗ) бр. 1882/2003 Европског парламента и Вијећа од 29. септембра 2003. (СЛ Л 284, 31.10.2003., стр.1) и Уредбом (ЕЗ) бр. 1137/2008 Европског парламента и Вијећа од 22. октобра 2008. (СЛ Л 311, 21.11.2008., стр.1).

Члан 3.

(Дефиниције)

Уз изразе утврђене чланом 8. Закона о пољопривредном земљишту ("Службене новине Федерације БиХ", број 52/09) (у даљњем тексту: Закон), примјењују се и изрази у смислу одредби овог правилника који имају сљедећа значења:

- "Штетне материје"** су материје које се у пољопривредном тлу утврде у концентрацији која привремено или трајно доводи у питање његову основну улогу станишта за биљке;
- "Пољопривредно тло"** је дио земљишта који се користи за пољопривредну производњу под којим се подразумијева површински обрађени слој тла, као и дубљи хоризонт који није захваћен обрадом, укључујући растресите дијелове супстрата с подземном водом који могу такођер бити онечишћени штетним материјама унесеним у тло;
- "Онечишћење пољопривредног тла"** је стање, које настаје директним уношењем или поступним распрострањењем (транспортном или таложењем) онечишћујућих материја и њиховим накупљањем

- у тлу изнад граничне вриједности утврђених одредбама овог правилника;
- d) **"Онечишљивач"** је физичко или правно лице, чије дјеловање посредно или непосредно узрокује онечишћење пољопривредног тла;
- e) **"Муљ"** је:
- 1) отпадни муљ из погона за прераду отпадних вода из кућанстава или градова те из других погона за прераду отпадних вода које су садржајем сличне отпадним водама из кућанстава или градова;
 - 2) отпадни муљ из септичких јама и других сличних погона за прераду отпадних вода;
 - 3) отпадни муљ из погона за прераду отпадних вода;
- f) **"Ћубриво"** су материје чија је главна намјена исхрана биља;
- g) **"Органско ђубриво"** је ђубриво које садржи хранљива за биљку у облику органских материја биљног и/или животињског поријекла (стајско ђубриво, компост, лумбрихумус и сл.);
- h) **"Стајско ђубриво"** је чврсто стајско ђубриво, гнојовка и гнојница;
- i) **"Чврсто стајско ђубриво"** је смјеса стеље, чврстих и течних животињских излучевина различитог степена биолошке разграђености, стабилности и зрелости;
- j) **"Гнојовка"** је полу течна ђубриво, смјеса чврстих и течних животињских излучевина, тј. стајско ђубриво, углавном без стеље;
- k) **"Гнојница"** је течна стајско ђубриво, најчешће смјеса течних животињских излучевина и отпадних вода (обично настаје као течни остатак излучевина које стеља не успије упити);
- l) **"Компост"** је органско ђубриво и побољшивач тла произведен контролисаном биооксидативном разградњом различитих смјеса састављених првенствено од различитих биљних остатака, понекад помијешаних с органским ђубривом и/или животињским остацима, а садржи ограничене количине минералних материја;
- m) **"Минерално ђубриво"** је ђубриво, у којем су декларисана хранљива заступљена у облику анорганских соли добивених екстракцијом и/или физичким и/или хемијским индустријским поступцима;
- n) **"Побољшивачи тла"** су материје додате у тло с основном намјеном побољшавања физичких и/или хемијских својстава и/или биолошке активности тла;
- o) за израз **"средства за заштиту биља"** важи дефиниција утврђена Законом о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу ("Службени лист Р БиХ", бр. 2/92 и 13/94) који се у складу с чланом IX 5. (1) Устава Федерације Босне и Херцеговине примјењује као федерални закон, односно значење израза "фитофармацеутска средства" утврђеног Законом о фитофармацеутским средствима ("Службени гласник БиХ", број 49/04);
- p) **"Добра пољопривредна пракса"** јест обављање пољопривредне дјелатности на начин којим се омогућује добро управљање пољопривредним земљиштем и репродукционим материјалом уз уважавање природних обиљежја пољопривредног подручја.

Добра пољопривредна пракса обухваћа оптималну комбинацију агротехничких мјера, укључујући примјену средстава за заштиту биља, с циљем очувања природне плодности пољопривредног земљишта, спрјечавање онечишћења околиша, прекомјерне употребе минералних и органских ђубрива и средстава за заштиту биља, те да узгојено биље или биљни производи намијењени за прехрану садрже што је могуће мање остатака средстава за заштиту биља. При томе примјену средстава за заштиту биља треба прилагодити карактеристикама околиша.

ДИО ДРУГИ - ОНЕЧИШЋЕЊЕ И МЈЕРЕ ЗА СПРЈЕЧАВАЊЕ ОНЕЧИШЋЕЊА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА

ПОГЛАВЉЕ I - ОНЕЧИШЋИВАЧИ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА

Члан 4.

- (Штетне материје које узрокују онечишћење пољопривредног земљишта)
- (1) У штетне материје које узрокују онечишћење пољопривредног земљишта се убрајају:
- a) тешки метали и потенцијални токсични елементи: кадмиј (Cd), бакар (Cu), никл (Ni), олово (Pb), цинк (Zn), кром (Cr), жива (Hg), кобалт (Co), молибден (Mo), арсен (As), бариј (Ba) и његови спојеви, ванадиј (V), талиј (Tl), бор (B), сумпор (S), флор (F);
 - b) органске штетне и опасне материје укупни нафтни угљиководоници (TPH), полициклични ароматски угљиководоници (PAH), полихлорирани бифенили (PCB), инсектициди на бази хлорираних угљиководоника (DDT/DDD/DDE, дрини, HCH спојеви) и друга средства за заштиту биља (атразин и симазин);
 - c) друге штетне материје које се уобичајено уносе у пољопривредно тло, али неадекватно примијењене (количина, вријеме примјене, услови у тлу) могу проузроковати штете по околиш и/или здравље људи;
 - d) муљ и обрађени муљ;
 - e) ђубрива;
 - f) побољшивачи тла; и
 - g) индустријски отпад.

Члан 5.

(Тешки метали и потенцијално опасни елементи)

У онечишћујуће материје спадају и тешки метали и потенцијално опасни елементи, у псеудо укупном облику изражени у mg/kg зракосухог тла, други аноргански спојеви и органски полутанти (укључујући и дуготрајне органске полутанте (POP)).

Члан 6.

- (Онечишћено пољопривредно земљиште те штетне и опасне материје)
- (1) Пољопривредно земљиште сматра се онечишћеним када садржи веће количине штетних и опасних материја, и то:
- a) садржај тешких метала у псеудоукупном облику изражених у mg/kg зракосухог тла екстрахираних у златотопци или другим прописаним методама;
 - b) других анорганских спојева; и
 - c) органских полутаната.

Члан 7.

(Мјере заштите од онечишћења)

Заштита пољопривредног земљишта од онечишћења проводи се забраном, ограничавањем и спрјечавањем

уношења штетних и онечишћујућих материја у тло, као и подузимањем других мјера за очување пољопривредног тла.

ПОГЛАВЉЕ II - ДОЗВОЉЕНЕ ГРАНИЧНЕ ВРИЈЕДНОСТИ ШТЕТНИХ И ОПАСНИХ МАТЕРИЈА

Члан 8.

(Гранична вриједност за тешке метале и анорганске спојеве)

- (1) Граничне вриједности садржаја тешких метала и других анорганских спојева изражено у mg/kg зракосухог тла су:

Тешки метали (псеудоукупни облик)	Граничне вриједности у зависности од текстуре тла		
	Пјесковито тло	Прашкасто - иловасто тло	Глиновито тло
Кадмиј (Cd)	0,5	1	1,5
Бакар (Cu)	50	65	80
Никал (Ni)	30	50	75
Олово (Pb)	50	80	100
Цинк (Zn)	100	150	200
Кром (Cr)	50	80	100
Жива (Hg)	0,5	1	1,5
Кобалт (Co)	30	45	60
Молибден (Mo)	10	15	20
Арсен (As)	10	15	20
Бариј (Ba) и његови спојеви	60	80	100
Ванадиј (V)	30	40	50
Галиј (Tl)	0,5	1	1
Бор (B)	30	40	50
Други аноргански спојеви			
Сумпор (S)	300	400	500
Флор (F)	150	250	350

- (2) Вриједности из става (1) овог члана односе се на тла са киселом реакцијом, а у карбонатним тлима вриједности се могу повећати за 25%.
- (3) Анализа за испитивање тешких метала се изводи након темељне дигестије киселина. Референтна метода анализе је атомска апсорпцијска спектрометрија, а граница детерминације за тешке метале не треба да буде већа од 10% његове граничне детекције.
- (4) За тешке метале: кадмиј (Cd), цинк (Zn) и никл (Ni) ако је рН глинастог тла мањи од 6,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста тла, а уколико је рН прашкасто-иловастог тла мања од 6,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита тла.
- (5) За тешке метале: олово (Pb) и кром (Cr) ако је рН глинастог тла мања од 5,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста тла, а када је рН прашкасто-иловастог тла мања од 5,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита тла.
- (6) За тешке метале: жива (Hg) и бакар (Cu) када је садржај хумуса глинастог тла мањи од 3,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста тла, а када је садржај хумуса прашкасто-иловастог тла мањи од 3,0 тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита тла.
- (7) Да би се утврдиле граничне вриједности псеудоукупних облика тешких метала и других анорганских спојева у пољопривредним земљиштима из става (1) овог члана, потребно је извршити и сљедеће анализе тла:
- Механички састав;
 - Реакција земљишта (рН у води и KCL), за тешке метале кадмиј (Cd), цинк (Zn), никал (Ni), олово (Pb) и кром (Cr); и

- Садржај хумуса за тешке метале жива (Hg) и бакар (Cu).

- (8) Резултати испитивања садржаја тешких метала и других анорганских спојева у пољопривредном земљишту изражавају се степеном онечишћености пољопривредног земљишта - So(%), а израчунавају по сљедећој формули:
- $So (\%) = \text{псеудо-укупни садржај тешких метала и других анорганских спојева у пољопривредном земљишту/гранична вриједност садржаја тешких метала и других анорганских спојева} \times 100$
- (9) За интерпретацију резултата испитивања садржаја тешких метала и осталих анорганских спојева у пољопривредном земљишту користе се сљедеће класе и критерији у зависности о степену онечишћености:
- I Класа - чисто земљиште до 25%;
 - II Класа - благо онечишћено земљиште 25 -50%;
 - III Класа - средње онечишћено земљиште 50 - 100%;
 - IV класа - онечишћено земљиште преко 100%.
- (10) Према утврђеној класи онечишћености пољопривредног земљишта тешким металима и осталим анорганским спојевима из става (9) овог члана, препоручују се сљедеће мјере:
- I Класа - није потребна додатна мјера;
 - II и III Класа - Повећати превентивне мјере за спречавање уноса тешких метала кроз поштовање принципа добре пољопривредне праксе;
 - IV Класа - Утврдити поријекло онечишћења (природно или дјеловањем човјека), провести додатна истраживања, а на основу добијених резултата предложити потребне мјере (санације, ремедијације, рекултивације или препоручити биљне врсте за узгој).

Члан 9.

(Гранична вриједност за органске полутанте)

Граничне вриједности садржаја органских полутаната у тлу изражено у mg/kg зракосухог тла су:

Органске штетне и опасне твари	Граничне вриједности
Органски полутанати	
Укупни нафтни угљиководоници (ТРН=сума C ₁₀ – C ₄₀)	1000
Појединачна и укупна концентрација полицикличких ароматских угљиководоника - ПАХ	
Нафтаген	0,1
Аценафтаген	0,1
Флуорен	0,1
Фенантрен	0,2
Антрацен	0,1
Флуорантен	0,2
Бензо (а)антрацен	0,2
Бензо(а)пирен	0,2
Бензо(б)флуорантен	0,2
Бензо(к)флуорантен	0,2
Бензо(г,х,и)перилен	0,2
Кризен	0,2
Дибензо(а,х)антрацен	0,1
Индено(1,2,3-ц,д)пирен	0,2
Пирен	0,2
Укупна концентрација полицикличких ароматских угљиководоника (ПАХ)	2
Укупна концентрација полихлорираних бифенила (PCB= PCB 28+PCB 52+PCB 101+PCB +118+PCB 138+PCB 153+PCB 180)	0,2

Инсектициди на бази хлорираних угљиководоника	
DDT/DDD/DDE (укупна концентрација = DDT+DDD+DDE)	0,1
Дрини (укупна концентрација = алдрини + диеалдрини + ендрини)	0,1
НСН спојеви (укупна концентрација = алфа-НСН + бета-НСН + гама-НСН + делта-НСН)	0,1
Хербициди	
Атразин	0,01
Симазин	0,01

Члан 10.

(Граничне вриједности токсичних метала у тлу у органској пољопривредној производњи)

- Пољопривредно земљиште намијењено за органску пољопривредну производњу не смије у себи садржавати више од дозвољених количина токсичних метала и опасних материја у укупном облику израженим у mg/kg или ppm.
- Највише дозвољене количине токсичних метала у тлу намијењеном за органску пољопривредну производњу су:

Елемент	As	Cu	Be	B	Zn	Cd	Sn	Co	Mo	Ni	Pb	Hg	PAH
МДК у mg/kg сувог тла	10	50	5	30	100	0,5	20	20	5	30	30	0,5	1

Члан 11.

(Мјере за превенцију онечишћења тла)

- Редовна контрола тла је обавезна сваке четврте године за пољопривредно земљиште у: близини већих градских насеља; индустријских објеката и саобраћајница; земљишта гдје се одлажу разни отпадни материјали; депоније пепела из термоелектрана; депоније јаловине (кровине); као и у условима наводњавања загађеним водама; те у случајевима ђубрења већим количинама минералних ђубрива и употребе фитотерапеутичких средстава.
- У случају онечишћења пољопривредног земљишта изазваног акцидентним догађајем, за процјену насталог онечишћења врши се узорковање тла и то: на дијелу захваћеном и на дијелу који није захваћен акцидентним догађајем у истом подручју.
- Редовна контрола из става (1) овог члана и узорковање тла у случајевима из става (2) овог члана проводи се према програму који доноси надлежно кантонално министарство у складу са чланом 28. став 1. Закона.

ПОГЛАВЉЕ III - ОРГАНСКА ЂУБРИВА

Члан 12.

(Квалитет органских ђубрива)

- Примјена органског ђубрива дозвољена је под условом да испуњавају захтјеве у погледу квалитета из става (2) овог члана.
- Захтјеви у погледу квалитета за органско ђубриво су:

Показатељ квалитета	Садржај у % или у mg/kg - рачунато на суху твар
Влажност	40 - 60
pH	6,50 - 6,20
Органска твар	> 46%
Пепео	< 54%
Нитроген	1,60 - 1,90%
P ₂ O ₅	1,30 - 1,60%
K ₂ O	1,30 - 1,60%
Калцијум	1,30 - 1,60%
Магнезиј	0,90 - 1,10%
Жељезо	1,00 - 1,30%

Олово (Pb)	< 20,00 mg/kg
Бакар (Cu)	< 50,00 mg/kg
Цинк (Zn)	< 150,00 mg/kg
Кобалт (Co)	< 15,00 mg/kg
Кадмиј (Cd)	< 0,70 mg/kg
Жива (Hg)	< 0,70 mg/kg

Члан 13.

(Начела у примјени органских ђубрива)

Органска ђубрива примјењују се у складу са начелима добре пољопривредне праксе, особинама станишта, степену снабђености пољопривредног тла хранљивима, потребама појединих култура за хранљивима и планираним приносима и другим важећим прописима који се на њих односе.

Члан 14.

(Дозвољена количина за примјену органских ђубрива)

- Максимална дозвољена количина за примјену гнојнице и гнојовке на пољопривредном тлу је 40 m³/ha/година, а у изван вегетацијском раздобљу (октобар - април) до 20 m³/ha.
- У току једне календарске године пољопривредно газдинство може ђубрити пољопривредне површине стајским ђубривом до слиједећих граничних вриједности примјене азота:
 - 210 kg/ha азота (N), дозвољена примјена у почетном четворогодишњем периоду; и
 - 170 kg/ha азота (N), дозвољена примјена након истека четворогодишњег периода.

Члан 15.

(Онечишћено органско ђубриво)

Органско ђубриво се сматра онечишћеним ако садржи више од слиједећих количина онечишћујућих материја изражено у mg/kg сувог тла:

Елемент	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Zn
mg kg	5	150	300	5	1000	250	2000

Члан 16.

(Забрана примјене органских ђубрива)

- Забрањена је примјена стајског ђубрива:
 - на подручјима изложеним великом ризику од загађења;
 - на пољопривредном тлу засићеном водом, покривеним сњезним покривачем и замрзнутим тлима те на плавним земљиштима;
 - у производњи поврћа, јагодастог воћа, љековитог и крмног биља унутар 30 дана прије зриобе и бербе;
 - помијешаног с отпадним муљем или компостом од отпадног муља;
 - на пољопривредним газдинствима на којима су утврђене болести с узрочницима отпорним на услове у гнојишној јами; и
 - у приобалном појасу, уз водотоке до 10 м удаљености, уз стајаће воде до 70 м удаљености те на водозаштитном подручју.
- У циљу смањења губитка азота испирањем и испаравањем, забрањена је примјена гнојнице и гнојовке:
 - на свим пољопривредним површинама без обзира на покривач, у временском периоду од 15. новембра до 15. фебруара; и
 - расипањем по површини тла без уношења у тло у временском периоду од 1. маја до 1. септембра;
- На пољопривредном земљишту без зеленог покривача забрањена је примјена органских ђубрива.

- (4) Отпад биљног поријекла, органски отпад који није животињског поријекла, органски кухињски отпад може се користити у властитим вртovima ако је намијењен за пољопривредну производњу за властите потребе и ако се користи на истом мјесту гдје је и произведен.

ПОГЛАВЉЕ IV - МИНЕРАЛНА ЂУБРИВА

Члан 17.

(Регистар и начела у примјени минералних ђубрива)

- (1) Дозвољена је примјена минералних ђубрива уписаних у Регистар минералних ђубрива који се води у складу са одредбама Правилника о упису минералних ђубрива у Регистар минералних ђубрива ("Службени гласник БиХ", број 5/13).
- (2) Минерална ђубрива се примјењују у складу са начелима добре пољопривредне праксе, особинама станишта, степену снабдјевености станишта, степену снабдјевености пољопривредног тла храњивима, потребама појединих култура за храњивима и планираним приносима, те у складу с дозволом за стављање у промет.

Члан 18.

(Онечишћено минерално ђубриво)

Минерално ђубриво се сматра онечишћеним када садржи више од 40 mg Cd/kg P₂O₅.

Члан 19.

(Количине за примјену минералних ђубрива)

- (1) Примјена минералних ђубрива се заснива на стању осигураности тла са потребним храњивима која требају бити у складу са препорукама пољопривредне службе.
- (2) Власнику и/или кориснику, у циљу рационалног коришћења минералних ђубрива се препоручује да вршити контролу плодности тла.
- (3) Контролу плодности тла из става (2) овог члана треба вршити сваке треће године.

Члан 20.

(Забрана употребе ђубрива)

На удаљености 200 метара од водоцрпилишта забрањено је ђубрење и органским и минералним ђубривима и преоравање травњака.

ПОГЛАВЉЕ V - ПОБОЉШИВАЧИ ТЛА

Члан 21.

(Коришћење побољшивача тла)

- (1) Побољшивачи тла се користе само ако на оригиналном паковању имају наведене податке о садржају тешких метала, потенцијално опасних елемената, других анорганских спојева и органских полутаната.
- (2) Утврђивање садржаја тешких метала, потенцијално опасних елемената, других анорганских спојева и органских полутаната у побољшивачима тла врши се у лабораторијама које су овлаштене за та испитивања.
- (3) Садржај тешких метала у побољшивачима тла, која се користе мијешањем са тлом не смију прелазити петероструку количину утврђену у чл. 8. и 9. овог правилника, а ако се користе као супстрат без мијешања са тлом, садржај штетних материја не смије прелазити вриједности из чл. 8. и 9. овог правилника.

Члан 22.

(Начела у примјени побољшивача тла)

Побољшивачи тла се примјењују на начелима добре пољопривредне праксе, особинама станишта, степену снабдјевености пољопривредног тла храњивима, потребама појединих култура за храњивима и планираним приносима те у складу с дозволом за стављање у промет.

Члан 23.

(Одређивање количина за примјену побољшивача тла)

Количине побољшивача тла се одређују према садржају штетних материја, водећи рачуна о њиховим дозвољеним вриједностима утврђених на основу десетогодишњег просјека.

ПОГЛАВЉЕ VI - СРЕДСТВА ЗА ЗАШТИТУ БИЉА И МУЉ

Члан 24.

(Правила употребе средстава за заштиту биља)

Промет, употреба и надзор средстава за заштиту биља, редовни прегледи и захтјеви у погледу уређаја за апликацију средстава за заштиту биља, обука професионалних корисника средстава за заштиту биља, дистрибутера и савјетника, мјере за смањење ризика за околиш, здравље људи и животиња, уређени су законодавством о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу, о фитотерапеутским средствима и о управљању отпадом.

Члан 25.

(Забрана коришћења отпадног муља)

Забрањено је да се отпадни муљ из уређаја за прочишћавање отпадних вода користи на пољопривредном земљишту намијењеном производњи хране у циљу заштите од онечишћења и одржавања у стању које га чини погодним за производњу здравствено исправне хране, заштите здравља људи, биља и животиња те заштите природе и околине.

ПОГЛАВЉЕ VII - МЕТОДЕ УТВРЂИВАЊА ДОЗВОЉЕНИХ КОЛИЧИНА ШТЕТНИХ И ОПАСНИХ МАТЕРИЈА

Члан 26.

(Лабораторијске методе)

- (1) Садржај тешких метала у псеудокупном облику утврђује се методама атомске апсорпцијске спектрометрије ААС (пламена техника, графитна кивета, електротермална или хидридна техника) као и ИЦП спектрометријом након њихове екстракције у златотопци или одговарајућим отопицима. Тешки метали из узорака минералних ђубрива одређују се истим методама из њихових водних раствора.
- (2) Органски полутанти из узорака се екстрахирају адекватном екстракционом методом са екстракционим отопицима (ацетон, хексан, петрол етер.), а концентрација се утврђује методом гасне хроматографије, гасне хроматографије са масеном спектрометријом, течном хроматографијом, течном хроматографијом са масеном спектрометријом и сл.
- (3) Код одређивања садржаја органске материје примјењују се методе сулфохромне оксидације, метода сувог спаљивања или примјена анализатора укупног органског угљика (ТОС), а код одређивања калцијум карбоната користе се адекватне волуметријске или гравиметријске методе, рН вриједност одговарајућом електрохемијском методом.
- (4) Механички текстурни састав тла се одређује према методама мокрог просијавања и седиментације, В - интернационалној пипет методи и сл.
- (5) Влажност узорака се одређује одговарајућим гравиметријским методама.
- (6) Садржај сумпора (S), нитрита (NO₂) и фосфата (PO₄) се утврђује гравиметријском или спектрофотометријском методом.
- (7) Садржај укупног азота се одређује примјеном Кјелдахл методе, методе сувог спаљивања и сл.

- (8) Садржај укупног или водотопивог P2O5 и K2O се утврђује колометријском, спектрометријском методом или примјеном методе атомске апсорпционе спектрометрије или ИЦП спектрометрије.

Члан 27.

(Узимање узорака тла)

Узорковање тла се врши у складу са одредбама Правилника о методологији праћења стања пољопривредног земљишта ("Службене новине Федерације БиХ", број 38/11) и Упутства о поступку, радњама и условима за вршење контроле плодности земљишта ("Службене новине Федерације БиХ", број 72/09).

Члан 28.

(Узимање узорака органских ђубрива и побољшивача тла)

- (1) Органска ђубрива и побољшивачи тла се узоркују након прераде, а прије испоруке потрошачу.
- (2) Репрезентативни узорак органског ђубрива и побољшивача тла чине три појединачна узорка узета са три различита мјеста, масе од око један килограм.
- (3) Узорци се узимају пластичним или дрвеним прибором, а не смију се узимати металним.

ПОГЛАВЉЕ VIII - МОНИТОРИНГ

Члан 29.

(Праћење и испитивање онечишћења пољопривредног земљишта)

- (1) У складу са чланом 28. став 1. Закона, испитивање онечишћености пољопривредног земљишта у циљу утврђивања количине штетних и опасних материја у земљишту, врши се према програму који доноси надлежно кантонално министарство.
- (2) Испитивање онечишћености пољопривредног земљишта из става (1) овог члана у Федерацији БиХ врше: Федерални завод за агропедологију (у даљем тексту: Завод), институције и лабораторије овлаштене од стране Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства (у даљем тексту: Федерално министарство пољопривреде).
- (3) За потребе праћења онечишћења пољопривредног земљишта на територији Федерације БиХ и унос података у Земљишно-информациони систем (ЗИС) Федерације БиХ, овлаштене институције и лабораторије дужни су доставити податке о извршеним анализама на онечишћеност за пољопривредно земљиште Федералном министарству пољопривреде и Заводу.
- (4) Износ накнада трошкова лабораторијских испитивања у циљу утврђивања онечишћености пољопривредног земљишта утврђују руководиоци институција из става (2) овог члана.

Члан 30.

(Санација онечишћеног пољопривредног земљишта)

- (1) У случају онечишћења пољопривредног земљишта, обавезна је санација пољопривредног земљишта од стране онечишћивача. На онечишћивача се примјењују одредбе из ст. (2) и (3) овог члана.
- (2) Онечишћивач је дужан онечишћено пољопривредно земљиште санирати у року од 60 дана од дана издавања налога надлежне инспекције у складу са одредбом из члана 25. став 2. Закона.
- (3) Ако у року из става (2) овог члана онечишћивач не санира пољопривредно земљиште, на онечишћивача примјењују се одредбе из члана 27. став (2) и члана 26. став (2) Закона.

ПОГЛАВЉЕ IX - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 31.

(Престанак важења прописа)

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању дозвољених количина штетних и опасних материја у земљишту и методе њиховог испитивања ("Службене новине Федерације БиХ", број 72/09).

Члан 32.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Број 03-2-02/1-717-4/22

24. новембра 2022. године

Сарајево

Министар

Мр сци **Шемсудин Дедић**

Na osnovu člana 25. stav 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK

O UTVRĐIVANJU DOZVOLJENIH KOLIČINA ŠTETNIH I OPASNIH MATERIJA U ZEMLJIŠTU I METODE NJIHOVOG ISPITIVANJA

DIO PRVI - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Ovim se pravilnikom utvrđuju materije koje se smatraju onečišćivačima poljoprivrednog zemljišta, njihove dozvoljene granične vrijednosti u tlu, u mulju i svim proizvodima iz otpadnih voda, organskim i mineralnim đubrivima, poboljšivačima tla, sredstvima za zaštitu bilja, te propisuju mjere za sprječavanje onečišćenja tla i metode utvrđivanja dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija, monitoring, te prevencija, zaštita i sanacija onečišćenog tla.

Član 2.

(Pozivanje na Direktivu Evropske unije)

Ovim pravilnikom djelimično se preuzimaju odredbe Direktive Vijeća od 12. decembra 1991. o zaštiti voda od onečišćenja uzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora (91/676/EEZ) (SL L 375, 31.12.1991., str. 1) koja je posljednji put izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1882/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 29. septembra 2003. (SL L 284, 31.10.2003., str.1) i Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. oktobra 2008. (SL L 311, 21.11.2008., str. 1).

Član 3.

(Definicije)

Uz izraze utvrđene članom 8. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09)(u daljnjem tekstu: Zakon), primjenjuju se i izrazi u smislu odredbi ovog pravilnika koji imaju sljedeća značenja:

- a) "**Štetne materije**" su materije koje se u poljoprivrednom tlu utvrde u koncentraciji koja privremeno ili trajno dovodi u pitanje njegovu osnovnu ulogu staništa za biljke;
- b) "**Poljoprivredno tlo**" je dio zemljišta koji se koristi za poljoprivrednu proizvodnju pod kojim se podrazumijeva površinski obrađeni sloj tla, kao i dublji horizont koji nije zahvaćen obradom, uključujući rastresite dijelove supstrata s podzemnom

- vodom koji mogu također biti onečišćeni štetnim materijama unesenim u tlo;
- c) **"Onečišćenje poljoprivrednog tla"** je stanje, koje nastaje direktnim unošenjem ili postupnim rasprostranjenjem (transportom ili taloženjem) onečišćujućih materija i njihovim nakupljanjem u tlu iznad granične vrijednosti utvrđenih odredbama ovog pravilnika;
- d) **"Onečišćivač"** je fizičko ili pravno lice, čije djelovanje posredno ili neposredno uzrokuje onečišćenje poljoprivrednog tla;
- e) **"Mulj"** je:
- 1) otpadni mulj iz pogona za preradu otpadnih voda iz kućanstava ili gradova te iz drugih pogona za preradu otpadnih voda koje su sadržajem slične otpadnim vodama iz kućanstava ili gradova;
 - 2) otpadni mulj iz septičkih jama i drugih sličnih pogona za preradu otpadnih voda;
 - 3) otpadni mulj iz pogona za preradu otpadnih voda;
- f) **"Đubrivo"** su materije čija je glavna namjena ishrana bilja;
- g) **"Organsko đubrivo"** je đubrivo koje sadrži hranjiva za biljku u obliku organskih materija biljnog i/ili životinjskog porijekla (stajsko đubrivo, kompost, lumbrihumus i sl.);
- h) **"Stajsko đubrivo"** je čvrsto stajsko đubrivo, gnojovka i gnojnica;
- i) **"Čvrsto stajsko đubrivo"** je smjesa stelje, čvrstih i tečnih životinjskih izlučevina različitog stepena biološke razgrađenosti, stabilnosti i zrelosti;
- j) **"Gnojovka"** je polu tečno đubrivo, smjesa čvrstih i tečnih životinjskih izlučevina, tj. stajsko đubrivo, uglavnom bez stelje;
- k) **"Gnojnica"** je tečno stajsko đubrivo, najčešće smjesa tečnih životinjskih izlučevina i otpadnih voda (obično nastaje kao tečni ostatak izlučevina koje stelja ne uspije upiti);
- l) **"Kompost"** je organsko đubrivo i poboljšivač tla proizveden kontrolisanom biooksidativnom razgradnjom različitih smjesa sastavljenih prvenstveno od različitih biljnih ostataka, ponekad pomiješanih s organskim đubrivom i/ili životinjskim ostacima, a sadrži ograničene količine mineralnih materija;
- m) **"Mineralno đubrivo"** je đubrivo, u kojem su deklarirana hranjiva zastupljena u obliku anorganskih soli dobivenih ekstrakcijom i/ili fizičkim i/ili hemijskim industrijskim postupcima;
- n) **"Poboljšivači tla"** su materije dodate u tlo s osnovnom namjenom poboljšavanja fizičkih i/ili hemijskih svojstava i/ili biološke aktivnosti tla;
- o) za izraz **"sredstva za zaštitu bilja"** važi definicija utvrđena Zakonom o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list R BiH", br. 2/92 i 13/94) koji se u skladu s članom IX 5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine primjenjuje kao federalni zakon, odnosno značenje izraza "fitofarmaceutska sredstva" utvrđenog Zakonom o fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 49/04);
- p) **"Dobra poljoprivredna praksa"** jest obavljanje poljoprivredne djelatnosti na način kojim se omogućuje dobro upravljanje poljoprivrednim zemljištem i reprodukcijom materijalom uz uvažavanje prirodnih obilježja poljoprivrednog područja.

Dobra poljoprivredna praksa obuhvaća optimalnu kombinaciju agrotehničkih mjera, uključujući primjenu sredstva za zaštitu bilja, s ciljem očuvanja prirodne plodnosti poljoprivrednog zemljišta, sprječavanje onečišćenja okoliša, prekomjerne upotrebe mineralnih i organskih đubriva i sredstava za zaštitu bilja, te da uzgojeno bilje ili biljni proizvodi namijenjeni za prehranu sadrže što je moguće manje ostataka sredstava za zaštitu bilja. Pri tome primjenu sredstava za zaštitu bilja treba prilagoditi karakteristikama okoliša.

DIO DRUGI - ONEČIŠĆENJE I MJERE ZA SPRJEČAVANJE ONEČIŠĆENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

POGLAVLJE I. ONEČIŠĆIVAČI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Član 4.

(Štetne materije koje uzrokuju onečišćenje poljoprivrednog zemljišta)

- (1) U štetne materije koje uzrokuju onečišćenje poljoprivrednog zemljišta se ubrajaju:
- a) teški metali i potencijalni toksični elementi: kadmij (Cd), bakar (Cu), nikel (Ni), olovo (Pb), cink (Zn), krom (Cr), živa (Hg), kobalt (Co), molibden (Mo), arsen (As), barij (Ba) i njegovi spojevi, vanadij (V), talij (Tl), bor (B), sumpor (S), fluor (F);
 - b) organske štetne i opasne materije ukupni naftni ugljikovodonici (TPH), policiklični aromatski ugljikovodonici (PAH), polihlorirani bifenili (PCB), insekticidi na bazi hloriranih ugljikovodonika (DDT/DDD/DDE, drini, HCH spojevi) i druga sredstva za zaštitu bilja (atrazin i simazin);
 - c) druge štetne materije koje se uobičajeno unose u poljoprivredno tlo, ali neadekvatno primijenjene (količina, vrijeme primjene, uslovi u tlu) mogu prouzrokovati štete po okoliš i/ili zdravlje ljudi;
 - d) mulj i obrađeni mulj;
 - e) đubriva;
 - f) poboljšivači tla; i
 - g) industrijski otpad.

Član 5.

(Teški metali i potencijalno opasni elementi)

U onečišćujuće materije spadaju i teški metali i potencijalno opasni elementi, u pseudo ukupnom obliku izraženi u mg/kg zrakosuhog tla, drugi anorganski spojevi i organski polutanti (uključujući i dugotrajne organske polutante (POPs)).

Član 6.

(Onečišćeno poljoprivredno zemljište te štetne i opasne materije)

- (1) Poljoprivredno zemljište smatra se onečišćenim kada sadrži veće količine štetnih i opasnih materija, i to:
- a) sadržaj teških metala u pseudoukupnom obliku izraženih u mg/kg zrakosuhog tla ekstrahiranih u zlatotopci ili drugim propisanim metodama;
 - b) drugih anorganskih spojeva; i
 - c) organskih polutanata.

Član 7.

(Mjere zaštite od onečišćenja)

Zaštita poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja provodi se zabranom, ograničavanjem i sprječavanjem unošenja štetnih i onečišćujućih materija u tlo, kao i poduzimanjem drugih mjera za očuvanje poljoprivrednog tla.

POGLAVLJE II. DOZVOLJENE GRANIČNE VRIJEDNOSTI ŠTETNIH I OPASNIH MATERIJA

Član 8.

(Granična vrijednost za teške metale i anorganske spojeve)

- (1) Granične vrijednosti sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva izraženo u mg/kg zrakovitog tla su:

Teški metali (pseudoukupni oblik)	Granične vrijednosti u zavisnosti od teksture tla		
	Pjeskovito tlo	Praškasto - ilovasto tlo	Glinovito tlo
Kadmij (Cd)	0,5	1	1,5
Bakar (Cu)	50	65	80
Nikal (Ni)	30	50	75
Olovo (Pb)	50	80	100
Cink (Zn)	100	150	200
Krom (Cr)	50	80	100
Živa (Hg)	0,5	1	1,5
Kobalt (Co)	30	45	60
Molibden (Mo)	10	15	20
Arsen (As)	10	15	20
Barij (Ba) i njegovi spojevi	60	80	100
Vanadij (V)	30	40	50
Talij (Tl)	0,5	1	1
Bor (B)	30	40	50
Drugi anorganski spojevi			
Sumpor (S)	300	400	500
Flor (F)	150	250	350

- (2) Vrijednosti iz stava (1) ovog člana odnose se na tla sa kiselom reakcijom, a u karbonatnim tlima vrijednosti se mogu povećati za 25%.
- (3) Analiza za ispitivanje teških metala se izvodi nakon temeljne digestije kiselina. Referentna metoda analize je atomska apsorpcijska spektrometrija, a granica determinacije za teške metale ne treba da bude veća od 10% njegove granične detekcije.
- (4) Za teške metale: kadmij (Cd), cink (Zn) i nikel (Ni) ako je pH glinastog tla manji od 6,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a ukoliko je pH praškasto-ilovastog tla manja od 6,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (5) Za teške metale: olovo (Pb) i krom (Cr) ako je pH glinastog tla manja od 5,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a kada je pH praškasto-ilovastog tla manja od 5,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (6) Za teške metale: živa (Hg) i bakar (Cu) kada je sadržaj humusa glinastog tla manji od 3,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a kada je sadržaj humusa praškasto-ilovastog tla manji od 3,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (7) Da bi se utvrdile granične vrijednosti pseudo-ukupnih oblika teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednim zemljištima iz stava (1) ovog člana, potrebno je izvršiti i sljedeće analize tla:
- Mehanički sastav;
 - Reakcija zemljišta (pH u vodi i KCL), za teške metale kadmij (Cd), cink (Zn), nikel (Ni), olovo (Pb) i krom (Cr); i
 - Sadržaj humusa za teške metale živa (Hg) i bakar (Cu).
- (8) Rezultati ispitivanja sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu izražavaju se stepenom onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta - So(%), a izračunavaju po sljedećoj formuli:

$So (%) = \text{pseudo-ukupni sadržaj teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu/granična vrijednost sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva} \times 100$

- (9) Za interpretaciju rezultata ispitivanja sadržaja teških metala i ostalih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu koristit će se sljedeće klase i kriteriji u zavisnosti o stepenu onečišćenosti:
- I Klasa - čisto zemljište do 25%;
 - II Klasa - blago onečišćeno zemljište 25 -50%;
 - III Klasa - srednje onečišćeno zemljište 50 – 100%;
 - IV klasa - onečišćeno zemljište preko 100%.
- (10) Prema utvrđenoj klasi onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta teškim metalima i ostalim anorganskim spojevima iz stava (9) ovog člana, preporučuju se sljedeće mjere:
- I Klasa - nije potrebna dodatna mjera;
 - II i III Klasa - Povećati preventivne mjere za sprečavanje unosa teških metala kroz poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse;
 - IV Klasa - Utvrditi porijeklo onečišćenja (prirodno ili djelovanjem čovjeka), provesti dodatna istraživanja, a na osnovu dobijenih rezultata predložiti potrebne mjere (sanacije, remedijacije, rekultivacije ili preporučiti biljne vrste za uzgoj).

Član 9.

(Granična vrijednost za organske polutante)

Granične vrijednosti sadržaja organskih polutanata u tlu izraženo u mg/kg zrakovitog tla su:

Organske štetne i opasne tvari	Granične vrijednosti
Organski polutanti	
Ukupni naftni ugljikovodonici (TPH=suma C ₁₀ – C ₄₀)	1000
Pojedinačna i ukupna koncentracija policikličkih aromatskih ugljikovodonika - PAH	
Naftalen	0,1
Acenaftalen	0,1
Fluoren	0,1
Fenantren	0,2
Antracen	0,1
Fluoranten	0,2
Benzo (a)antracen	0,2
Benzo(a)piren	0,2
Benzo(b)fluoranten	0,2
Benzo(k)fluoranten	0,2
Benzo(g,h,i)perilen	0,2
Krizen	0,2
Dibenzo(a,h)antracen	0,1
Indeno(1,2,3,-c,d)piren	0,2
Piren	0,2
Ukupna koncentracija policikličkih aromatskih ugljikovodonika (PAH)	2
Ukupna koncentracija polikloriranih bifenila (PCB= PCB 28+PCB 52+PCB 101+PCB +118+PCB 138+PCB 153+PCB 180)	0,2
Insekticidi na bazi hloriranih ugljikovodonika	
DDT/DDD/DDE (ukupna koncentracija = DDT+DDD+DDE)	0,1
Drini (ukupna koncentracija = aldrini + diealdrini + endrini)	0,1
HCH spojevi (ukupna koncentracija = alfa-HCH + beta- HCH + gama-HCH + delta-HCH)	0,1
Herbicidi	
Atrazin	0,01
Simazin	0,01

Član 10.

(Granične vrijednosti toksičnih metala u tlu u organskoj poljoprivrednoj proizvodnji)

- Poljoprivredno zemljište namijenjeno za organsku poljoprivrednu proizvodnju ne smije u sebi sadržavati više od dozvoljenih količina toksičnih metala i opasnih materija u ukupnom obliku izraženim u mg/kg ili ppm.
- Najviše dozvoljene količine toksičnih metala u tlu namijenjenom za organsku poljoprivrednu proizvodnju su:

Element	As	Cu	Be	B	Zn	Cd	Sn	Co	Mo	Ni	Pb	Hg	PAH
MDK u mg/kg suhog tla	10	50	5	30	100	0,5	20	20	5	30	30	0,5	1

Član 11.

(Mjere za prevenciju onečišćenja tla)

- Redovna kontrola tla je obavezna svake četvrte godine za poljoprivredno zemljište u: blizini većih gradskih naselja; industrijskih objekata i saobraćajnica; zemljišta gdje se odlažu razni otpadni materijali; deponije pepela iz termoelektrana; deponije jalovine (krovine); kao i u uslovima navodnjavanja zagađenim vodama; te u slučajevima đubrenja većim količinama mineralnih đubriva i upotrebe fitofarmaceutskih sredstava.
- U slučaju onečišćenja poljoprivrednog zemljišta izazvanog akcidentnim događajem, za procjenu nastalog onečišćenja vrši se uzorkovanje tla i to: na dijelu zahvaćenom i na dijelu koji nije zahvaćen akcidentnim događajem u istom području.
- Redovna kontrola iz stava (1) ovog člana i uzorkovanje tla u slučajevima iz stava (2) ovog člana provodi se prema programu koji donosi nadležno kantonalno ministarstvo u skladu sa članom 28. stav 1. Zakona.

POGLAVLJE III. ORGANSKA ĐUBRIVA

Član 12.

(Kvalitet organskih đubriva)

- Primjena organskog đubriva dozvoljena je pod uslovom da ispunjavaju zahtjeve u pogledu kvaliteta iz stava (2) ovog člana.
- Zahtjevi u pogledu kvaliteta za organsko đubrivo su:

Pokazatelj kvaliteta	Sadržaj u % ili u mg/kg - računato na suhu tvar
Vlažnost	40 - 60
pH	6,50 - 6,20
Organska tvar	> 46%
Pepeo	< 54%
Nitrogen	1,60 - 1,90%
P ₂ O ₅	1,30 - 1,60%
K ₂ O	1,30 - 1,60%
Kalcij	1,30 - 1,60%
Magnezij	0,90 - 1,10%
Željezo	1,00 - 1,30%
Olovo (Pb)	< 20,00 mg/kg
Bakar (Cu)	< 50,00 mg/kg
Cink (Zn)	< 150,00 mg/kg
Kobalt (Co)	< 15,00 mg/kg
Kadmij (Cd)	< 0,70 mg/kg
Živa (Hg)	< 0,70 mg/kg

Član 13.

(Načela u primjeni organskih đubriva)

Organska đubriva primjenjuju se u skladu sa načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stepenu opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za hranjivima i planiranim prinosima i drugim važećim propisima koji se na njih odnose.

Član 14.

(Dozvoljena količina za primjenu organskih đubriva)

- Maksimalna dozvoljena količina za primjenu gnojnice i gnojovke na poljoprivrednom tlu je 40 m³/ha/godina, a u izvan vegetacijskom razdoblju (oktobar - april) do 20m³/ha.
- U toku jedne kalendarske godine poljoprivredno gazdinstvo može đubriti poljoprivredne površine stajskim đubrivom do sljedećih graničnih vrijednosti primjene azota:
 - 210 kg/ha azota (N), dozvoljena primjena u početnom četverogodišnjem razdoblju; i
 - 170 kg/ha azota (N), dozvoljena primjena nakon isteka četverogodišnjeg razdoblja.

Član 15.

(Onečišćeno organsko đubrivo)

Organsko đubrivo se smatra onečišćenim ako sadrži više od sljedećih količina onečišćujućih materija izraženo u mg/kg suhog tla:

Element	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Zn
mg kg	5	150	300	5	1000	250	2000

Član 16.

(Zabranjena primjena organskih đubriva)

- Zabranjena je primjena stajskog đubriva:
 - na područjima izloženim velikom riziku od zagađenja;
 - na poljoprivrednom tlu zasićenom vodom, pokrivenim snježnim pokrivačem i zamrznutim tlima te na plavnim zemljištima;
 - u proizvodnji povrća, jagodastog voća, ljekovitog i krmnog bilja unutar 30 dana prije zriobe i berbe;
 - pomiješanog s otpadnim muljem ili kompostom od otpadnog mulja;
 - na poljoprivrednim gazdinstvima na kojima su utvrđene bolesti s uzročnicima otpornim na uslove u gnojnoj jami; i
 - u priobalnom pojasu, uz vodotoke do 10 m udaljenosti, uz stajace vode do 70 m udaljenosti te na vodozaštitnom području.
- U cilju smanjenja gubitka azota ispiranjem i isparavanjem, zabranjena je primjena gnojnice i gnojovke:
 - na svim poljoprivrednim površinama bez obzira na pokrivač, u vremenskom periodu od 15. novembra do 15. februara; i
 - rasipanjem po površini tla bez unošenja u tlo u vremenskom periodu od 1. maja do 1. septembra;
- Na poljoprivrednom zemljištu bez zelenog pokrivača zabranjena je primjena organskih đubriva.
- Otpad biljnog porijekla, organski otpad koji nije životinjskog porijekla, organski kuhinjski otpad može se koristiti u vlastitim vrtovima ako je namijenjen za poljoprivrednu proizvodnju za vlastite potrebe i ako se koristi na istom mjestu gdje je i proizveden.

POGLAVLJE IV. MINERALNA ĐUBRIVA

Član 17.

(Registar i načela u primjeni mineralnih đubriva)

- Dozvoljena je primjena mineralnih đubriva upisanih u Registar mineralnih đubriva koji se vodi u skladu sa odredbama Pravilnika o upisu mineralnih đubriva u Registar mineralnih đubriva ("Službeni glasnik BiH", broj 5/13).
- Mineralna đubriva se primjenjuju u skladu sa načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stepenu opskrbljenosti staništa, stepenu opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za

hranjivima i planiranim prinosima, te u skladu s dozvolom za stavljanje u promet.

Član 18.

(Onečišćeno mineralno đubrivo)

Mineralno đubrivo se smatra onečišćenim kada sadrži više od 40 mg Cd/kg P₂O₅.

Član 19.

(Količine za primjenu mineralnih đubriva)

- (1) Primjena mineralnih đubriva se zasniva na stanju osiguranosti tla sa potrebnim hranjivima koja trebaju biti u skladu sa preporukama poljoprivredne službe.
- (2) Vlasniku i/ili korisniku, u cilju racionalnog korištenja mineralnih đubriva se preporučuje da vršiti kontrolu plodnosti tla.
- (3) Kontrolu plodnosti tla iz stava (2) ovog člana treba vršiti svake treće godine.

Član 20.

(Zabrana upotrebe đubriva)

Na udaljenosti 200 metara od vodocrpilišta zabranjeno je đubrenje i organskim i mineralnim đubrivima i preoravanje travnjaka.

POGLAVLJE V. POBOLJŠIVAČI TLA

Član 21.

(Korištenje poboljšivača tla)

- (1) Poboljšivači tla se koriste samo ako na originalnom pakovanju imaju navedene podatke o sadržaju teških metala, potencijalno opasnih elemenata, drugih anorganskih spojeva i organskih polutanata.
- (2) Utvrđivanje sadržaja teških metala, potencijalno opasnih elemenata, drugih anorganskih spojeva i organskih polutanata u poboljšivačima tla vrši se u laboratorijama koje su ovlaštene za ta ispitivanja.
- (3) Sadržaj teških metala u poboljšivačima tla, koja se koriste miješanjem sa tlom ne smiju prelaziti peterostruku količinu utvrđenu u čl. 8. i 9. ovog pravilnika, a ako se koriste kao supstrat bez miješanja sa tlom, sadržaj štetnih materija ne smije prelaziti vrijednosti iz čl. 8. i 9. ovog pravilnika.

Član 22.

(Načela u primjeni poboljšivača tla)

Poboljšivači tla se primjenjuju na načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stepenu opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za hranjivima i planiranim prinosima te u skladu s dozvolom za stavljanje u promet.

Član 23.

(Određivanje količina za primjenu poboljšivača tla)

Količine poboljšivača tla se određuju prema sadržaju štetnih materija, vodeći računa o njihovim dozvoljenim vrijednostima utvrđenih na osnovu desetogodišnjeg prosjeka.

POGLAVLJE VI. SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA I MULJ

Član 24.

(Pravila upotrebe sredstava za zaštitu bilja)

Promet, upotreba i nadzor sredstava za zaštitu bilja, redovni pregledi i zahtjevi u pogledu uređaja za aplikaciju sredstava za zaštitu bilja, obuka profesionalnih korisnika sredstava za zaštitu bilja, distributera i savjetnika, mjere za smanjenje rizika za okoliš, zdravlje ljudi i životinja, uređeni su zakonodavstvom o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju, o fitofarmaceutskim sredstvima i o upravljanju otpadom.

Član 25.

(Zabrana korištenja otpadnog mulja)

Zabranjeno je da se otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koristi na poljoprivrednom zemljištu namijenjenom proizvodnji hrane u cilju zaštite od onečišćenja i održavanja u stanju koje ga čini pogodnim za proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, zaštite zdravlja ljudi, bilja i životinja te zaštite prirode i okoline.

POGLAVLJE VII. METODE UTVRĐIVANJA DOZVOLJENIH KOLIČINA ŠTETNIH I OPASNIH MATERIJ

Član 26.

(Laboratorijske metode)

- (1) Sadržaj teških metala u pseudokupnom obliku utvrđuje se metodama atomske apsorpcijske spektrometrije AAS (plamena tehnika, grafitna kiveta, elektrotermalna ili hidridna tehnika) kao i ICP spektrometrijom nakon njihove ekstrakcije u zlatotopci ili odgovarajućim otopinama. Teški metali iz uzoraka mineralnih đubriva određuju se istim metodama iz njihovih vodnih rastvora.
- (2) Organski polutanti iz uzoraka se ekstrahiraju adekvatnom ekstrakcionom metodom sa ekstrakcionim otopinama (aceton, heksan, petrol eter.), a koncentracija se utvrđuje metodom gasne hromatografije, gasne hromatografije sa masenom spektrometrijom, tečnom hromatografijom, tečnom hromatografijom sa masenom spektrometrijom i sl.
- (3) Kod određivanja sadržaja organske materije primjenjuju se metode sulfohromne oksidacije, metoda suhog spaljivanja ili primjena analizatora ukupnog organskog ugljika (TOC), a kod određivanja kalcij karbonata koriste se adekvatne volumetrijske ili gravimetrijske metode, pH vrijednost odgovarajućom elektrohemijomskom metodom.
- (4) Mehanički teksturni sastav tla se određuje prema metodama mokrog prosijavanja i sedimentacije, B - internacionalnoj pipet metodi i sl.
- (5) Vlažnost uzoraka se određuje odgovarajućim gravimetrijskim metodama.
- (6) Sadržaj sumpora (S), nitrita (NO₂) i fosfata (PO₄-) se utvrđuje gravimetrijskom ili spektrofotometrijskom metodom.
- (7) Sadržaj ukupnog azota se određuje primjenom Kjeldahl metode, metode suhog spaljivanja i sl.
- (8) Sadržaj ukupnog ili vodotopivog P₂O₅ i K₂O se utvrđuje kolometrijskom, spektrometrijskom metodom ili primjenom metode atomske apsorpcione spektrometrije ili ICP spektrometrije.

Član 27.

(Uzimanje uzoraka tla)

Uzorkovanje tla se vrši u skladu sa odredbama Pravilnika o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta ("Službene novine Federacije BiH", broj 38/11) i Uputstva o postupku, radnjama i uslovima za vršenje kontrole plodnosti zemljišta ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/09).

Član 28.

(Uzimanje uzoraka organskih đubriva i poboljšivača tla)

- (1) Organska đubriva i poboljšivači tla se uzorkuju nakon prerade, a prije isporuke potrošaču.
- (2) Reprezentativni uzorak organskog đubriva i poboljšivača tla čine tri pojedinačna uzorka uzeta sa tri različita mjesta, mase od oko jedan kilogram.
- (3) Uzorci se uzimaju plastičnim ili drvenim priborom, a ne smiju se uzimati metalnim.

POGLAVLJE VIII. MONITORING

Član 29.

(Pračenje i ispitivanje onečišćenja poljoprivrednog zemljišta)

- (1) U skladu sa članom 28. stav 1. Zakona, ispitivanje onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta u cilju utvrđivanja količine štetnih i opasnih materija u zemljištu, vrši se prema programu koji donosi nadležno kantonalno ministarstvo.
- (2) Ispitivanje onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta iz stava (1) ovog člana u Federaciji BiH vrše: Federalni zavod za agropedologiju (u daljem tekstu: Zavod), institucije i laboratorije ovlaštene od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo poljoprivrede).
- (3) Za potrebe praćenja onečišćenja poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Federaciji BiH i unos podataka u Zemljišno-informacioni sistem (ZIS) Federacije BiH, ovlaštene institucije i laboratoriji dužni su dostaviti podatke o izvršenim analizama na onečišćenost za poljoprivredno zemljište Federalnom ministarstvu poljoprivrede i Zavodu.
- (4) Iznos naknada troškova laboratorijskih ispitivanja u cilju utvrđivanja onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta utvrđuju rukovodioci institucija iz stava (2) ovog člana.

Član 30.

(Sanacija onečišćenog poljoprivrednog zemljišta)

- (1) U slučaju onečišćenja poljoprivrednog zemljišta, obavezna je sanacija poljoprivrednog zemljišta od strane onečišćivača. Na onečišćivača se primjenjuju odredbe iz st. (2) i (3) ovog člana.
- (2) Onečišćivač je dužan onečišćeno poljoprivredno zemljište sanirati u roku od 60 dana od dana izdavanja naloga nadležne inspekcije u skladu sa odredbom iz člana 25. stav 2. Zakona.
- (3) Ako u roku iz stava (2) ovog člana onečišćivač ne sanira poljoprivredno zemljište, na onečišćivača primjenjuju se odredbe iz člana 27. stav (2) i člana 26. stav (2) Zakona.

POGLAVLJE IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31.

(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/09).

Član 32.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 03-2-02/1-717-4/22

24. novembra 2022. godine
Sarajevo

Ministar
Mr. sci. Šemsudin Dedić

Temeljem članka 25. stavak 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

**PRAVILNIK
O UTVRĐIVANJU DOZVOLJENIH KOLIČINA
ŠTETNIH I OPASNIH TVARI U ZEMLJIŠTU I
METODE NJIHOVOG ISPITIVANJA**

DIO PRVI - TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovim se pravilnikom utvrđuju tvari koje se smatraju onečišćivačima poljoprivrednog zemljišta, njihove dozvoljene granične vrijednosti u tlu, u mulju i svim proizvodima iz otpadnih voda, organskim i mineralnim gnojivima, poboljšivačima tla, sredstvima za zaštitu bilja, te propisuju mjere za sprječavanje onečišćenja tla i metode utvrđivanja dozvoljenih količina štetnih i opasnih tvari, monitoring, te prevencija, zaštita i sanacija onečišćenog tla.

Članak 2.

(Pozivanje na Direktivu Europske unije)

Ovim Pravilnikom djelomično se preuzimaju odredbe Direktive Vijeća od 12. prosinca 1991. o zaštiti voda od onečišćenja uzrokovano nitratima iz poljoprivrednih izvora (91/676/EEZ) (SL L 375, 31.12.1991., str. 1) koja je posljednji put izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1882/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. rujna 2003. (SL L 284, 31.10.2003., str.1) i Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. (SL L 311, 21.11.2008., str.1).

Članak 3.

(Definicije)

Uz izraze utvrđene člankom 8. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09) (u daljnjem tekstu: Zakon), primjenjuju se i izrazi u smislu odredbi ovog pravilnika koji imaju sljedeća značenja:

- a) "**Štetne tvari**" su tvari koje se u poljoprivrednom tlu utvrde u koncentraciji koja privremeno ili trajno dovodi u pitanje njegovu temeljnu ulogu staništa za biljke;
- b) "**Poljoprivredno tlo**" je dio zemljišta koji se koristi za poljoprivrednu proizvodnju pod kojim se podrazumijeva površinski obrađeni sloj tla, kao i dublji horizont koji nije zahvaćen obradom, uključujući rastresite dijelove supstrata s podzemnom vodom koji mogu također biti onečišćeni štetnim tvarima unesenim u tlo;
- c) "**Onečišćenje poljoprivrednog tla**" je stanje, koje nastaje izravnim unošenjem ili postupnim rasprostranjenjem (transportom ili taloženjem) onečišćujućih tvari i njihovim nakupljanjem u tlu iznad granične vrijednosti utvrđenih odredbama ovog pravilnika;
- d) "**Onečišćivač**" je fizička ili pravna osoba, čije djelovanje posredno ili neposredno uzrokuje onečišćenje poljoprivrednog tla;
- e) "**Mulj**" je:
 - 1) otpadni mulj iz pogona za preradu otpadnih voda iz kućanstava ili gradova te iz drugih pogona za preradu otpadnih voda koje su sadržajem slične otpadnim vodama iz kućanstava ili gradova;
 - 2) otpadni mulj iz septičkih jama i drugih sličnih pogona za preradu otpadnih voda;
 - 3) otpadni mulj iz pogona za preradu otpadnih voda;

- f) "**Gnojivo**" su tvari čija je glavna namjena ishrana bilja;
- g) "**Organsko gnojivo**" je gnojivo koje sadrži hranjiva za biljku u obliku organskih tvari biljnog i/ili životinjskog podrijetla (stajsko gnojivo, kompost, lumbrihumus i sl.);
- h) "**Stajsko gnojivo**" je čvrsto stajsko gnojivo, gnojovka i gnojnica;
- i) "**Čvrsto stajsko gnojivo**" je smjesa stelje, čvrstih i tečnih životinjskih izlučevina različitog stupnja biološke razgrađenosti, stabilnosti i zrelosti;
- j) "**Gnojovka**" je polu tečno gnojivo, smjesa čvrstih i tečnih životinjskih izlučevina, tj. stajsko gnojivo, uglavnom bez stelje;
- k) "**Gnojnica**" je tečno stajsko gnojivo, najčešće smjesa tečnih životinjskih izlučevina i otpadnih voda (obično nastaje kao tečni ostatak izlučevina koje stelja ne uspije upiti);
- l) "**Kompost**" je organsko gnojivo i poboljšivač tla proizveden kontroliranom biooksidativnom razgradnjom različitih smjesa sastavljenih prvenstveno od različitih biljnih ostataka, ponekad pomiješanih s organskim gnojivom i/ili životinjskim ostacima, a sadrži ograničene količine mineralnih tvari;
- m) "**Mineralno gnojivo**" je gnojivo, u kojem su deklarirana hranjiva zastupljena u obliku anorganskih soli dobivenih ekstrakcijom i/ili fizičkim i/ili kemijskim industrijskim postupcima;
- n) "**Poboljšivači tla**" su tvari dodate u tlo s osnovnom namjenom poboljšavanja fizičkih i/ili kemijskih svojstava i/ili biološke aktivnosti tla;
- o) za izraz "**sredstva za zaštitu bilja**" važi definicija utvrđena Zakonom o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list R BiH", br. 2/92 i 13/94) koji se sukladno članku IX 5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine primjenjuje kao federalni zakon, odnosno značenje izraza "fitofarmaceutska sredstva" utvrđenog Zakonom o fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 49/04);
- p) "**Dobra poljoprivredna praksa**" jest obavljanje poljoprivredne djelatnosti na način kojim se omogućuje dobro upravljanje poljoprivrednim zemljištem i reprodukcijom materijalom uz uvažavanje prirodnih obilježja poljoprivrednog područja.

Dobra poljoprivredna praksa obuhvaća optimalnu kombinaciju agrotehničkih mjera, uključujući primjenu sredstva za zaštitu bilja, s ciljem očuvanja prirodne plodnosti poljoprivrednog zemljišta, sprječavanje onečišćenja okoliša, prekomjerne uporabe mineralnih i organskih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, te da uzgojeno bilje ili biljni proizvodi namijenjeni za prehranu sadrže što je moguće manje ostataka sredstava za zaštitu bilja. Pri tome primjenu sredstava za zaštitu bilja treba prilagoditi karakteristikama okoliša.

DIO DRUGI - ONEČIŠĆENJE I MJERE ZA SPRJEČAVANJE ONEČIŠĆENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

POGLAVLJE I. ONEČIŠĆIVAČI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Članak 4.

(Štetne tvari koje uzrokuju onečišćenje poljoprivrednog zemljišta)

- (1) U štetne tvari koje uzrokuju onečišćenje poljoprivrednog zemljišta se ubrajaju:

- a) teški metali i potencijalni toksični elementi: kadmij (Cd), bakar (Cu), nikel (Ni), olovo (Pb), cink (Zn), krom (Cr), živa (Hg), kobalt (Co), molibden (Mo), arsen (As), barij (Ba) i njegovi spojevi, vanadij (V), talij (Tl), bor (B), sumpor (S), flor (F);
- b) organske štetne i opasne tvari ukupni naftni ugljikovodici (TPH), policiklični aromatski ugljikovodici (PAH), poliklorirani bifenili (PCB), insekticidi na bazi kloriranih ugljikovodika (DDT/DDD/DDE, drini, HCH spojevi) i druga sredstva za zaštitu bilja (atrazin i simazin);
- c) druge štetne tvari koje se uobičajeno unose u poljoprivredno tlo, ali neadekvatno primijenjene (količina, vrijeme primjene, uvjeti u tlu) mogu prouzrokovati štete po okoliš i/ili zdravlje ljudi;
- d) mulj i obrađeni mulj;
- e) gnojiva;
- f) poboljšivači tla; i
- g) industrijski otpad.

Članak 5.

(Teški metali i potencijalno opasni elementi)

U onečišćujuće tvari spadaju i teški metali i potencijalno opasni elementi, u pseudo ukupnom obliku izraženi u mg/kg zrakosuhog tla, drugi anorganski spojevi i organske onečišćujuće tvari (uključujući i postojeće organske onečišćujuće tvari (POPs)).

Članak 6.

(Onečišćeno poljoprivredno zemljište te štetne i opasne tvari)

- (1) Poljoprivredno zemljište smatra se onečišćenim kada sadrži veće količine štetnih i opasnih tvari, i to:
- a) sadržaj teških metala u pseudoukupnom obliku izraženih u mg/kg zrakosuhog tla ekstrahiranih u zlatotopci ili drugim propisanim metodama;
- b) drugih anorganskih spojeva; i
- c) organskih onečišćujućih tvari.

Članak 7.

(Mjere zaštite od onečišćenja)

Zaštita poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja provodi se zabranom, ograničavanjem i sprječavanjem unošenja štetnih i onečišćujućih tvari u tlo, kao i poduzimanjem drugih mjera za očuvanje poljoprivrednog tla.

POGLAVLJE II. DOZVOLJENE GRANIČNE VRIJEDNOSTI ŠTETNIH I OPASNIH TVARI

Članak 8.

(Granična vrijednost za teške metale i anorganske spojeve)

- (1) Granične vrijednosti sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva izraženo u mg/kg zrakosuhog tla su:

Teški metali (pseudoukupni oblik)	Granične vrijednosti u zavisnosti od teksture tla		
	Pjeskovito tlo	Praškasto - ilovasto tlo	Glinovito tlo
Kadmij (Cd)	0,5	1	1,5
Bakar (Cu)	50	65	80
Nikal (Ni)	30	50	75
Olovo (Pb)	50	80	100
Cink (Zn)	100	150	200
Krom (Cr)	50	80	100
Živa (Hg)	0,5	1	1,5
Kobalt (Co)	30	45	60
Molibden (Mo)	10	15	20
Arsen (As)	10	15	20
Barij (Ba) i njegovi spojevi	60	80	100
Vanadij (V)	30	40	50
Talij (Tl)	0,5	1	1
Bor (B)	30	40	50

Drugi anorganski spojevi			
Sumpor (S)	300	400	500
Flor (F)	150	250	350

- (2) Vrijednosti iz stavka (1) ovog članka odnose se na tla sa kiselim reakcijom, a u karbonatnim tlima vrijednosti se mogu povećati za 25%.
- (3) Analiza za ispitivanje teških metala se izvodi nakon temeljne digestije kiselinom. Referentna metoda analize je atomska apsorpcijska spektrometrija, a granica determinacije za teške metale ne treba biti veća od 10% njegove granične detekcije.
- (4) Za teške metale: kadmij (Cd), cink (Zn) i nikal (Ni) ako je pH glinastog tla manji od 6,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a ukoliko je pH praškasto-ilovastog tla manja od 6,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (5) Za teške metale: olovo (Pb) i krom (Cr) ako je pH glinastog tla manja od 5,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a kada je pH praškasto-ilovastog tla manja od 5,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (6) Za teške metale: živa (Hg) i bakar (Cu) kada je sadržaj humusa glinastog tla manji od 3,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto-ilovasta tla, a kada je sadržaj humusa praškasto-ilovastog tla manji od 3,0 tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.
- (7) Da bi se utvrdile granične vrijednosti pseudo-ukupnih oblika teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednim zemljištima iz stavka (1) ovog članka, potrebno je izvršiti i sljedeće analize tla:
- Mehanički sastav;
 - Reakcija zemljišta (pH u vodi i KCL), za teške metale kadmij (Cd), cink (Zn), nikal (Ni), olovo (Pb) i krom (Cr); i
 - Sadržaj humusa za teške metale živa (Hg) i bakar (Cu).
- (8) Rezultati ispitivanja sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu izražavaju se stupnjem onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta - So(%), a izračunavaju po sljedećoj formuli:
 $So (\%) = \text{pseudo-ukupni sadržaj teških metala i drugih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu} / \text{granična vrijednost sadržaja teških metala i drugih anorganskih spojeva} \times 100$
- (9) Za interpretaciju rezultata ispitivanja sadržaja teških metala i ostalih anorganskih spojeva u poljoprivrednom zemljištu koristit će se sljedeće klase i kriteriji u zavisnosti o stupnju onečišćenosti:
- I Klasa - čisto zemljište do 25%;
 - II Klasa - blago onečišćeno zemljište 25 -50%;
 - III Klasa - srednje onečišćeno zemljište 50 – 100%;
 - IV klasa - onečišćeno zemljište preko 100%.
- (10) Prema utvrđenoj klasi onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta teškim metalima i ostalim anorganskim spojevima iz stavka (9) ovog članka, preporučuju se sljedeće mjere:
- I Klasa - nije potrebna dodatna mjera;
 - II i III Klasa - Povećati preventivne mjere za sprečavanje unosa teških metala kroz poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse;
 - IV Klasa - Utvrditi podrijetlo onečišćenja (prirodno ili djelovanjem čovjeka), provesti dodatna istraživanja, a na temelju dobijenih rezultata predložiti potrebne mjere (sanacije, remedijacije, rekultivacije ili preporučiti biljne vrste za uzgoj).

Članak 9.

(Granična vrijednost za organske onečišćujuće tvari)

Granične vrijednosti sadržaja organskih onečišćujućih tvari u tlu izraženo u mg/kg zrakovitog tla su:

Organske štetne i opasne tvari	Granične vrijednosti
Organske onečišćujuće tvari	
Ukupni naftni ugljikovodici (TPH=suma C ₁₀ - C ₄₀)	1000
Pojedinačna i ukupna koncentracija policikličkih aromatskih ugljikovodika - PAH	
Naftalen	0,1
Acenaftalen	0,1
Fluoren	0,1
Fenantren	0,2
Antracen	0,1
Fluoranten	0,2
Benzo (a)antracen	0,2
Benzo(a)piren	0,2
Benzo(b)fluoranten	0,2
Benzo(k)fluoranten	0,2
Benzo(g,h,i)perilen	0,2
Krizen	0,2
Dibenzo(a,h)antracen	0,1
Indeno(1,2,3,-c,d)piren	0,2
Piren	0,2
Ukupna koncentracija policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAH)	2
Ukupna koncentracija polikloriranih bifenila (PCB= PCB 28+PCB 52+PCB 101+PCB +118+PCB 138+PCB 153+PCB 180)	0,2
Insekticidi na bazi kloriranih ugljikovodika	
DDT/DDD/DDE (ukupna koncentracija = DDT+DDD+DDE)	0,1
Drini (ukupna koncentracija = aldrini + deialdrini + endrini)	0,1
HCH spojevi (ukupna koncentracija = alfa-HCH + beta- HCH + gama-HCH + delta-HCH)	0,1
Herbicidi	
Atrazin	0,01
Simazin	0,01

Članak 10.

(Granične vrijednosti toksičnih metala u tlu u organskoj poljoprivrednoj proizvodnji)

- Poljoprivredno zemljište namijenjeno za organsku poljoprivrednu proizvodnju ne smije u sebi sadržavati više od dozvoljenih količina toksičnih metala i opasnih tvari u ukupnom obliku izraženim u mg/kg ili ppm.
- Najviše dozvoljene količine toksičnih metala u tlu namijenjenom za organsku poljoprivrednu proizvodnju su:

Element	As	Cu	Be	B	Zn	Cd	Sn	Co	Mo	Ni	Pb	Hg	PAH
MDK u mg/kg suhog tla	10	50	5	30	100	0,5	20	20	5	30	30	0,5	1

Članak 11.

(Mjere za prevenciju onečišćenja tla)

- Redovna kontrola tla je obvezna svake četvrte godine za poljoprivredno zemljište u: blizini većih gradskih naselja; industrijskih objekata i prometnica; zemljišta gdje se odlazu razne otpadne tvari; deponije pepela iz termoelektrana; deponije jalovine (krovine); kao i u uvjetima navodnjavanja zagađenim vodama; te u slučajevima gnojenja većim količinama mineralnih gnojiva i uporabe fitofarmaceutskih sredstava.
- U slučaju onečišćenja poljoprivrednog zemljišta izazvanog akcidentnim događajem, za procjenu nastalog onečišćenja vrši se uzorkovanje tla i to: na dijelu zahvaćenom i na dijelu koji nije zahvaćen akcidentnim događajem u istom području.
- Redovna kontrola iz stavka (1) ovog članka i uzorkovanje tla u slučajevima iz stavka (2) ovog članka provodi se

prema programu koji donosi nadležno kantonalno ministarstvo sukladno članku 28. stavak 1. Zakona.

POGLAVLJE III. ORGANSKA GNOJIVA

Članak 12.

(Kvaliteta organskih gnojiva)

- (1) Primjena organskog gnojiva dozvoljena je pod uvjetom da ispunjavaju zahtjeve u pogledu kvaliteta iz stavka (2) ovog članka.

- (2) Zahtjevi u pogledu kvaliteta za organsko gnojivo su:

Pokazatelj kvaliteta	Sadržaj u % ili u mg/kg - računato na suhu tvar
Vlažnost	40 - 60
pH	6,50 - 6,20
Organska tvar	> 46%
Pepeo	< 54%
Nitrogen	1,60 - 1,90%
P ₂ O ₅	1,30 - 1,60%
K ₂ O	1,30 - 1,60%
Kalcij	1,30 - 1,60%
Magnezij	0,90 - 1,10%
Željezo	1,00 - 1,30%
Olovo (Pb)	< 20,00 mg/kg
Bakar (Cu)	< 50,00 mg/kg
Cink (Zn)	< 150,00 mg/kg
Kobalt (Co)	< 15,00 mg/kg
Kadmij (Cd)	< 0,70 mg/kg
Živa (Hg)	< 0,70 mg/kg

Članak 13.

(Načela u primjeni organskih gnojiva)

Organska gnojiva primjenjuju se sukladno načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stupnju opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za hranjivima i planiranim prinosima i drugim važećim propisima koji se na njih odnose.

Članak 14.

(Dozvoljena količina za primjenu organskih gnojiva)

- (1) Maksimalna dozvoljena količina za primjenu gnojnice i gnojovke na poljoprivrednom tlu je 40 m³/ha/ godina, a u izvan vegetacijskom razdoblju (listopad - travanj) do 20 m³/ha.
- (2) U tijeku jedne kalendarske godine poljoprivredno gospodarstvo može gnojiti poljoprivredne površine stajskim gnojivom do slijedećih graničnih vrijednosti primjene dušika:
- 210 kg/ha dušika (N), dozvoljena primjena u početnom četverogodišnjem razdoblju; i
 - 170 kg/ha dušika (N), dozvoljena primjena nakon isteka četverogodišnjeg razdoblja.

Članak 15.

(Onečišćeno organsko gnojivo)

Organsko gnojivo se smatra onečišćenim ako sadrži više od slijedećih količina onečišćujućih tvari izraženo u mg/kg suhog tla:

Element	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Zn
mg kg	5	150	300	5	1000	250	2000

Član 16.

(Zabrana primjene organskih gnojiva)

- (1) Zabranjena je primjena stajskog gnojiva:
- na područjima izloženim velikom riziku od zagađenja;
 - na poljoprivrednom tlu zasićenom vodom, pokrivenim snježnim pokrivačem i zamrznutim tlima te na plavnim zemljištima;
 - u proizvodnji povrća, jagodastog voća, ljekovitog i krmnog bilja unutar 30 dana prije zriobe i berbe;

- promiješanog s otpadnim muljem ili kompostom od otpadnog mulja;
- na poljoprivrednim gospodarstvima na kojima su utvrđene bolesti s uzročnicima otpornim na uvjete u gnojnoj jami; i
- u priobalnom pojasu, uz vodotoke do 10 m udaljenosti, uz stajaće vode do 70 m udaljenosti te na vodozaštitnom području.

- (2) U cilju smanjenja gubitka dušika ispiranjem i isparavanjem, zabranjena je primjena gnojnice i gnojovke:

- na svim poljoprivrednim površinama bez obzira na pokrivač, u vremenskom razdoblju od 15. studenog do 15. veljače; i
- rasipanjem po površini tla bez unošenja u tlo u vremenskom razdoblju od 1. svibnja do 1. rujna;

- (3) Na poljoprivrednom zemljištu bez zelenog pokrivača zabranjena je primjena organskih gnojiva.

- (4) Otpad biljnog podrijetla, organski otpad koji nije životinjskog podrijetla, organski kuhinjski otpad može se koristiti u vlastitim vrtovima ako je namijenjen za poljoprivrednu proizvodnju za vlastite potrebe i ako se koristi na istom mjestu gdje je i proizveden.

POGLAVLJE IV. MINERALNA GNOJIVA

Članak 17.

(Registar i načela u primjeni mineralnih gnojiva)

- (1) Dozvoljena je primjena mineralnih gnojiva upisanih u Registar mineralnih gnojiva koji se vodi sukladno odredbama Pravilnika o upisu mineralnih gnojiva u Registar mineralnih gnojiva ("Službeni glasnik BiH", broj 5/13).

- (2) Mineralna gnojiva se primjenjuju sukladno načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stupnju opskrbljenosti staništa, stupnju opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za hranjivima i planiranim prinosima, te u skladu s dozvolom za stavljanje u promet.

Članak 18.

(Onečišćeno mineralno gnojivo)

Mineralno gnojivo se smatra onečišćenim kada sadrži više od 40 mg Cd/kg P₂O₅.

Članak 19.

(Količine za primjenu mineralnih gnojiva)

- (1) Primjena mineralnih gnojiva se temelji na stanju osiguranosti tla sa potrebnim hranjivima koja trebaju biti sukladno preporukama poljoprivredne službe.
- (2) Vlasniku i/ili korisniku, u cilju racionalnog korištenja mineralnih gnojiva se preporučuje vršiti kontrolu plodnosti tla.
- (3) Kontrolu plodnosti tla iz stavka (2) ovog članka treba vršiti svake treće godine.

Članak 20.

(Zabrana uporabe gnojiva)

Na udaljenosti 200 metara od vodocrpišta zabranjeno je gnojenje i organskim i mineralnim gnojivima i preoravanje travnjaka.

POGLAVLJE V. POBOLJŠIVAČI TLA

Članak 21.

(Korištenje poboljšivača tla)

- (1) Poboljšivači tla se koriste samo ako na originalnom pakovanju imaju navedene podatke o sadržaju teških metala, potencijalno opasnih elemenata, drugih anorganskih spojeva i organskih onečišćujućih tvari.
- (2) Utvrđivanje sadržaja teških metala, potencijalno opasnih elemenata, drugih anorganskih spojeva i organskih

- onečišćujućih tvari u poboljšivačima tla vrši se u laboratorijima koji su ovlašteni za ta ispitivanja.
- (3) Sadržaj teških metala u poboljšivačima tla, koja se koriste miješanjem sa tlom ne smiju prelaziti peterostruku količinu utvrđenu u čl. 8. i 9. ovog Pravilnika, a ako se koriste kao supstrat bez miješanja sa tlom, sadržaj štetnih tvari ne smije prelaziti vrijednosti iz čl. 8. i 9. ovog Pravilnika.

Članak 22.

(Načela u primjeni poboljšivača tla)

Poboljšivači tla se primjenjuju na načelima dobre poljoprivredne prakse, osobinama staništa, stupnju opskrbljenosti poljoprivrednog tla hranjivima, potrebama pojedinih kultura za hranjivima i planiranim prinosima te u skladu s dozvolom za stavljanje u promet.

Članak 23.

(Određivanje količina za primjenu poboljšivača tla)

Količine poboljšivača tla se određuju prema sadržaju štetnih tvari, vodeći računa o njihovim dozvoljenim vrijednostima utvrđenih na temelju desetogodišnjeg prosjeka.

POGLAVLJE VI. SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA I MULJ

Članak 24.

(Pravila uporabe sredstava za zaštitu bilja)

Promet, uporaba i nadzor sredstava za zaštitu bilja, redovni pregledi i zahtjevi u pogledu uređaja za aplikaciju sredstava za zaštitu bilja, obuka profesionalnih korisnika sredstava za zaštitu bilja, distributera i savjetnika, mjere za smanjenje rizika za okoliš, zdravlje ljudi i životinja, uređeni su zakonodavstvom o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju, o fitofarmaceutskim sredstvima i o upravljanju otpadom.

Članak 25.

(Zabranu korištenja otpadnog mulja)

Zabranjeno je otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koristiti na poljoprivrednom zemljištu namijenjenom proizvodnji hrane u cilju zaštite od onečišćenja i održavanja u stanju koje ga čini pogodnim za proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, zaštite zdravlja ljudi, bilja i životinja te zaštite prirode i okoline.

POGLAVLJE VII. METODE UTVRĐIVANJA DOZVOLJENIH KOLIČINA ŠTETNIH I OPASNIH TVARI

Članak 26.

(Laboratorijske metode)

- (1) Sadržaj teških metala u pseudoukupnom obliku utvrđuje se metodama atomske apsorpcijske spektrometrije AAS (plamena tehnika, grafitna kiveta, elektrotermalna ili hidridna tehnika) kao i ICP spektrometrijom nakon njihove ekstrakcije u zlatotopci ili odgovarajućim otopinama. Teški metali iz uzoraka mineralnih gnojiva određuju se istim metodama iz njihovih vodnih rastvora.
- (2) Organske onečišćujuće tvari iz uzoraka se ekstrahiraju adekvatnom ekstrakcijskom metodom sa ekstrakcijskim otopinama (acetone, heksan, petrol eter.), a koncentracija se utvrđuje metodom gasne kromatografije, gasne kromatografije sa masenom spektrometrijom, tečnom kromatografijom, tečnom kromatografijom sa masenom spektrometrijom i sl..
- (3) Kod određivanja sadržaja organske tvari primjenjuju se metode sulfokromne oksidacije, metoda suhog spaljivanja ili primjena analizatora ukupnog organskog ugljika (TOC), a kod određivanja kalcij karbonata koriste se adekvatne volumetrijske ili gravimetrijske metode, pH vrijednost odgovarajućom elektrokemijskom metodom.

- (4) Mehanički teksturni sastav tla se određuje prema metodama mokrog prosijavanja i sedimentacije, B - internacionalnoj pipet metodi i sl.
- (5) Vlažnost uzoraka se određuje odgovarajućim gravimetrijskim metodama.
- (6) Sadržaj sumpora (S), nitrita (NO₂) i fosfata (PO₄³⁻) se utvrđuje gravimetrijskom ili spektrofotometrijskom metodom.
- (7) Sadržaj ukupnog dušika se određuje primjenom Kjeldahl metode, metode suhog spaljivanja i sl.
- (8) Sadržaj ukupnog ili vodotopivog P₂O₅ i K₂O se utvrđuje kolometrijskom, spektrometrijskom metodom ili primjenom metode atomske apsorpcijske spektrometrije ili ICP spektrometrije.

Članak 27.

(Uzimanje uzoraka tla)

Uzorkovanje tla se vrši sukladno odredbama Pravilnika o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta ("Službene novine Federacije BiH", broj 38/11) i Napatku o postupku, radnjama i uvjetima za vršenje kontrole plodnosti zemljišta ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/09).

Članak 28.

(Uzimanje uzoraka organskih gnojiva i poboljšivača tla)

- (1) Organska gnojiva i poboljšivači tla se uzorkuju nakon prerade, a prije isporuke potrošaču.
- (2) Reprezentativni uzorak organskog gnojiva i poboljšivača tla čine tri pojedinačna uzorka uzeta sa tri različita mjesta, mase od oko jedan kilogram.
- (3) Uzorci se uzimaju plastičnim ili drvenim priborom, a ne smiju se uzimati metalnim.

POGLAVLJE VIII. MONITORING

Članak 29.

(Praćenje i ispitivanje onečišćenja poljoprivrednog zemljišta)

- (1) Sukladno članku 28. stavak 1. Zakona, ispitivanje onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta u cilju utvrđivanja količine štetnih i opasnih tvari u zemljištu, vrši se prema programu koji donosi nadležno kantonalno ministarstvo.
- (2) Ispitivanje onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta iz stavka (1) ovog članka u Federaciji BiH vrše: Federalni zavod za agropedologiju (u daljnjem tekstu: Zavod), institucije i laboratorije ovlaštene od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo poljoprivrede).
- (3) Za potrebe praćenja onečišćenja poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Federacije BiH i unos podataka u Zemljišno-informacijski sustav (ZIS) Federacije BiH, ovlaštene institucije i laboratoriji dužni su dostaviti podatke o izvršenim analizama na onečišćenost za poljoprivredno zemljište Federalnom ministarstvu poljoprivrede i Zavodu.
- (4) Iznos naknada troškova laboratorijskih ispitivanja u cilju utvrđivanja onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta utvrđuju rukovodioci institucija iz stavka (2) ovog članka.

Članak 30.

(Sanacija onečišćenog poljoprivrednog zemljišta)

- (1) U slučaju onečišćenja poljoprivrednog zemljišta, obvezna je sanacija poljoprivrednog zemljišta od strane onečišćivača. Na onečišćivača se primjenjuju odredbe iz st. (2) i (3) ovog članka.
- (2) Onečišćivač je dužan onečišćeno poljoprivredno zemljište sanirati u roku od 60 dana od dana izdavanja naloga nadležne inspekcije sukladno odredbi iz članka 25. stavak 2. Zakona.
- (3) Ako u roku iz stavka (2) ovog članka onečišćivač ne sanira poljoprivredno zemljište, na onečišćivača primjenjuju se

odredbe iz članka 27. stavak (2) i članka 26. stavak (2) Zakona.

ПОГЛАВЛЈЕ IX. ПРИЈЕЛАЗНЕ I ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чланак 31.

(Prestanak важења прописа)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje ваžити Pravilnik o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih tvari u zemljištu i metode njihovog ispitivanja ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/09).

Чланак 32.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Број 03-2-02/1-717-4/22

24. studenoga 2022. godine

Sarajevo

Ministar

Mr. sci Šemsudin Dedić

ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ОКОЛИША И ТУРИЗМА

2147

На основу члана 102. став (1) и члана 112. став (2) Закона о заштити околиша ("Службене новине Федерације БиХ", број 15/21), Федерално министарство околиша и туризма доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ПОГОНИМА, ПОСТРОЈЕЊИМА И СКЛАДИШТИМА У КОЈИМА СУ ПРИСУТНЕ ОПАСНЕ СУПСТАНЦЕ КОЈЕ МОГУ ДОВЕСТИ ДО НЕСРЕЋА ВЕЋИХ РАЗМЈЕРА

Члан 1.

У Правилнику о погонима, постројењима и складиштима у којима су присутне опасне супстанце које могу довести до несрећа већих размјера ("Службене новине Федерације БиХ", број 15/21) (у даљем тексту: Правилник) у члану 11. став (1) додаје се тачка а) која гласи: "У извјештају о стању сигурности морају бити именовани стручњаци, односно наведено име, презиме, стручно звање и својеручни потпис особа које су учествовале у његовој изради."

Досадашње тач. а) и б) постају тач. б) и ц).

Члан 2.

Иза члана 15. додају се нови чланови 15а. и 15.б. који гласе:

Члан 15а.

(Стручна комисија)

- (1) Стручна комисија формира се у циљу оцјене документације која је неопходна за израду Спољашњег плана интервенције из члана 15. овог Правилника.
- (2) Министар рјешењем именује стручну комисију која се састоји од најмање 3 (три) члана са листе стручњака.
- (3) Водитељ управног поступка предлаже чланове стручне комисије за сваки конкретан пројекат или постројење у раду.
- (4) Чланови стручне комисије не могу бити лица која су:
 - а) учествовала у изради докумената из става (1) овог члана, који су предмет оцјене;
 - б) брачни другови, крвни сродници до четвртог степена сродства и сродници по тазбини или су запослени код правног лица који је израдио наведена документа;

ц) оснивачи или запослени код подносиоца захтјева за оцјену докумената из става (1) овог члана до другог степена сродства лица наведених у тач. а) и б) овог члана;

д) лица запослена као инспектори, односно лица која врше инспекцијски надзор над пројектом или изграђеним постројењем за који се израђују документа из става (1) овог члана.

- (5) Доказ да лице испуњава услов из става (5) тач. а) овог члана јесте писмена изјава да није учествовао у изради Плана спречавања несрећа већих размјера/Извјештаја о стању сигурности, Информације о сигурносним мјерама и Унутрашњег плана интервенција која мора бити овјерена код општинског надлежног органа.
- (6) Водитељ поступка обавјештава стручњаке из става (1) овог члана о приједлогу за рад у стручној комисији и доставља министру образложење избора стручњака за члана стручне комисије.
- (7) Извјештај сваког члана стручне комисије за оцјену документације из члана 15. овог Правилника, појединачно мора садржавати и јасан закључак да ли се документација прихвата уз јасно образложење донесеног закључка. Извјештај обавезно садржи датум кад је сачињен и потпис члана комисије.
- (8) Начин рада стручне комисије уредит ће се Пословником о раду који доноси Федерално министарство околиша и туризма.

Члан 15б.

(Накнада за рад чланова стручне комисије)

- (1) Министар посебним Закључком утврђује број норма дана, износ накнаде за рад стручне комисије за оцјену докумената неопходних за израду Спољашњег плана интервенције из члана 15. овог Правилника у зависности од сложености посла.
- (2) Накнада из става (1) овог члана обухвата надокнаду за рад стручњака из Министарства и спољашњих стручњака, трошкове превоза, дневница и смјештаја, те трошкове копирања и дистрибуцију документације неопходне за израду Спољашњег плана интервенције из члана 15. овог Правилника и друге трошкове.
- (3) Накнада за рад стручњака износи 15% просјечне мјесечне нето плате остварене на нивоу Федерације Босне и Херцеговине за посљедње тромјесечје за један норма - дан рада на оцјени документације по појединцу.
- (4) Подносилац захтјева за оцјену документације неопходне за израду Спољашњег плана интервенције из члана 15. овог Правилника је дужан уплатити укупан износ накнаде из става (3) овог члана у року од седам дана од дана достављања Закључка о висини накнаде за рад стручне комисије уплатом у корист Буџета - Федерације БиХ - Подрачун Министарства.

Члан 3.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Број 05-02-19-236-1/21-1

23. новембра 2022. године

Сарајево

Федерална министрица

Др Едита Ђапо, с. р.